

LATVIJAS PAŠVALDĪBU SAVIENĪBA

Mazā Pils iela 1, Rīga, LV-1050
Tālr. 67226536, fakss 67212241
e-pasts: lps@lps.lv
www.lps.lv

Nod. maks. kods: 40008020804
Nor. konts LV53UNLA0001001700906
AS "SEB banka"
kods UNLALV2X

Rīga
Nr. $\{\text{edoc_reg_nr}\}$
 $\{\text{edoc_reg_date}\}$

Latvijas Darba devēju konfederācijas
prezidentam Vitālijam Gavrilovam

Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības
priekšsēdētājam Egilam Baldzēnam

LPS viedoklis par ES Atveseļošanas un noturības mehānismu

Latvijas Pašvaldību savienība (LPS) vēlas uzsvērt, ka visā procesā netika nodrošinātas līdzdalības iespējas ES Atveseļošanas un noturības mehānisma (ANM) plāna izstrādē un netika sniegta informācija par politiskā pārraudzībā esošām ekspertu darba grupām, kurās darbojas frakciju deleģētie pārstāvji un Ministru prezidenta birojs.

LPS viedoklis nav ticis uzklauts, un tā aicina Latvijas Darba devēju konfederāciju (LDDK) un Latvijas Brīvo arodbiedrību savienību (LBAS) Nacionālajā trīspusējās sadarbības padomē (NTSP), skatot Finanšu ministrijas prezentēto plānu, pieskarties arī LPS identificētajiem problēmjaudājumiem.

LPS, vērtējot ANM, vēlas uzsvērt, ka šo dokumentu ir vērtējusi saistībā ar daudzgadu budžetu un Taisnīgas pārkārtošanās fondu. LPS identificētie problēmjaudājumi saistībā ar ES finansējumu 2021.–2027. gadā:

1. LPS ir identificējusi stratēģiska ilgtermiņa (uz 20 gadiem) redzējuma trūkumu nacionālā līmenī, kā arī risku saistībā ar visiem zināmā Eiropas komisijas (EK) nospraustā zaļā kursa un klimatneitralitātes rādītājiem.

2. Latvijā šobrīd ir vislielākie darbaspēka nodokļi Baltijas valstīs un arī elektroenerģijas cenas ir vienas no visaugstākajām Baltijas valstīs, un situācijā, kad Covid krīzes dēļ Latvija ir zaudējusi kopproduktā 1,5 miljardus *euro*, LPS vēlas pievērst uzmanību jautājumam, cik no visa pieejamā ES fonda finansējuma aizies liela apjoma iepirkumu plāniem, kas stiprinās citu valstu ekonomiku, un cik naudas paliks Latvijas ekonomikā un tiks izmaksāta darba algās.

Izvērtējot tikai ļoti mazu daļu no ES fondu aktivitātēm, ir redzams, ka kopumā Latvijas iekšējā tirgus vajadzībām dominē iepirkuma princips no citām dalībvalstīm:

a) emisiju samazināšana enerģijas sektorā ar 96 milj. *euro*, kas paredz pārbūvēt elektrotīklus un izveidot jaunus elektroauto uzlādes punktus, aptuveni

30% veidos vietējo uzņēmumu būvnieku un montieru darbaspēka izmaksas, bet 70% aizceļos uz Somiju un Zviedriju. Šīs valstis no Latvijas iegūs aptuveni 67,2 milj. *euro*;

b) saules enerģijas ražošanā plānoti 50 milj. *euro*, kas paredz 27 MW saules paneļu. Latvijā nav neviena saules paneļu ražotāja, un tas nozīmē to pašu, ka būvnieks ar tirgotāju saņems 30%, bet 70% ES finansējuma pārskaitīs citām valstīm un tās no Latvijas nodokļu maksātājiem saņems 35 milj. *euro*;

c) centrālā siltumapgāde 50 milj. *euro*: siltumtrases 90% nāk no Dānijas, un katli savukārt 50% nāk no Zviedrijas, 20% Vācijas un 10% Austrijas. Latvijā ir potenciāls atbalstīt savus ražotājus, bet tos izkonkurē lielie zīmoli. Tas nozīmē ka uz citām ekonomikām aizies 70% no 50 milj. *euro* jeb 35 milj. *euro*.

LPS secina, ka ES finansējums nav virzīts uz to, lai valsts nopelnītu, nav investīciju politikas, kas vecinātu nodarbinātību un uzņēmējdarbības attīstību reģionos, un nav redzami ekonomikas transformācijas praktiskie soļi zaļās ekonomikas un digitālās transformācijas virzienā.

3. ANM un Taisnīgas pārkārtošanās fonda finansējums nāk no *Next Generation EU* instrumenta, kas paredz gan aizdevumus, gan dotācijas. Lai finansētu atveseļošanu, ES aizņemsies finanšu tirgos ar izdevīgākiem noteikumiem nekā daudzas dalībvalstis, un summas sadalīs starp valstīm. EK ir skaidri paziņojusi, ka līdz 2021. gada jūnijam nāks klajā ar priekšlikumiem par ieņēmumu avotiem, kas palīdzēs atmaksāt aizdevumu, un būs jauni EK nodokļi:

- i. oglekļa ieviešanas mehānisms (visas pašvaldību SIA un visi komersanti maksās par CO₂ pēdu);
- ii. digitālā nodeva;
- iii. ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēma.

LPS identificētais risks ir saistībā ar *Next Generation EU* finansējuma sekām uz tautsaimniecību, jo šī nauda nav par velti, un FM būtu primāri jāatbild uz jautājumu, kā pēc 7 gadiem Latvija šo naudu atdos, jo aizdevumu ir plānots atmaksāt laika periodā no 2027. līdz 2058. gadam, un, tā kā EK piedāvā šīs atmaksas veikt ar jauniem ES mēroga nodokļiem, tad FM ir jāaprēķina tā ietekme uz Latvijas uzņēmējdarbību.

4. LPS identificē risku saistībā ar Eiropadomē 2020. gada decembrī apstiprināto jauno emisiju samazināšanas mērķrādītāju 2030. gadam, kurā ES līderi vienojušies par saistošu ES mērķrādītāju – līdz 2030. gadam iekšzemē vismaz par 55% neto samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas salīdzinājumā ar 1990. gadu, kas Latvijai nozīmē nepieciešamību palielināt mērķu vērienīgumu klimata jomā un pārskatīt mērķus Nacionālajā enerģētikas un klimata plānā 2021–2030; tas nozīmē lielākas investīcijas zaļā kursa mērķiem un lielāku nodokļu “zaļināšanu”. Neizpildes gadījumā būs soda naudas, un valsts to risinās, ieviešot principu “piesārņotājs maksā”, paaugstinot nodokļu likmes fosilajam kurināmajam un degvielai, kas rezultēsies lielākās izmaksās un augstākos tarīfos.

LPS vēlas uzvērt, ka saistībā ar 2030. gada klimata mērķiem nav plānotas investīcijas ne pašvaldību, ne uzņēmēju pusē. Ņemot vērā, ka šobrīd LPS ir identificējusi izaicinājumus Eiropas 2030. gada klimata politikas ieceru kāpināšanā un tirgus nepilnību saistībā ar zaļā kursa plānotām investīcijām, kas 70% gadījumu nozīmētu importētas iekārtas un materiālus, un Latvijas MVU būs grūti konkurēt ar starptautiskām kompānijām. LPS ieskatā ir būtiski atrast veidu, kā, nepārkāpjot valsts atbalsta normas, attīstīt inovatīvo uzņēmējdarbību. Viens no risinājumiem būtu nacionālās enerģētikas ekosistēmas zaļā kursa izveide investīcijām, kas apvienotu pašvaldību infrastruktūru un tās attīstības ieceres ar zinātnes un pašvaldības uzņēmumu un MVU komercializācijas iespējām. Svarīgi būtu iesaistītajām pusēm nodrošināt pilnu inovāciju atbalsta ciklu, gudru starptautisko investīciju piesaisti un darbaspēka nodokļu pieaugumu pašvaldībās.

5. LPS vēlas pievērst uzmanību Nacionālais enerģētikas un klimata plānā 2021.–2030. gadam izvirzītiem mērķiem, kas ir viens no pamata dokumentiem ANM finansējuma sadalei. Ņemot vērā, ka uz šo brīdi nav izstrādāta nacionālā enerģētikas ekosistēma, LPS ir pamatotas bažas, ka ar pašreizējām darbībām netiks sasniegti Briselei apsolītie politiskie ietekmes rādītāji:

- i. ne-ETS darbību SEG emisiju apjoms (Mt CO₂ ekv.) – no 9,3 uz 8,4 Mt uz 2027. gadu saskaņā ar regulu (ES) 2020/1044 (2020. gada 8. maijs);
- ii. primārās enerģijas patēriņš (TWh) – no 52,05 uz 47,22 TWh;
- iii. no atjaunojamajiem energoresursiem saražotās enerģijas īpatsvars bruto enerģijas galapatēriņā (%) – no 40 uz 50%.

Zaļā kursa un AER nozīme ekonomikā pieaug, jo līdz 2030. gadam Latvijai ir jāpanāk SEG emisiju samazinājums par 55% enerģētikas un transporta sektorā, lai Latvija varētu nostāties uz klimatneitralitātes ceļa; LPS uzskata, ka vienlaicīgi jāattīsta jauna, ar zaļo kursu saistīta globāla uzņēmējdarbība un nelielā nišā jākļūst par rūpniecības līderiem.

6. LPS vēlas pievērst uzmanību vienam piemēram: CO₂ samazinājums transportā, kur Latvija ir apņēmusies, ka no 2021. gada 2. augusta līdz 2025. gada 31. decembrim 22% mazas noslodzes transportlīdzekļu būs bezemisijas transporta līdzekļi. Tāpat pilsētas autobusiem no 2021. gada 2. augusta līdz 2025. gada 31. decembrim ir jānodrošina pāreja 35% apmērā uz bezemisijas jeb tīro degvielu.

Pašreiz vairāk nekā 93% Latvijas autoparka veido ar fosilo degvielu darbināmi transportlīdzekļi, bet ar elektrību darbināmi transportlīdzekļi 0,1%. Finansējums šim mērķim nav paredzēts, un ANM neparedz atbalstīt vietējos MVU tieši šajā zaļā kursa virzienā, lai sāktu šos bezemisijas jeb tīrās degvielas transporta līdzekļus kaut vai komplektēt, krāsot Latvijā.

7. LPS identificētais risks ir saistībā ar EM virzīto atbalstu biometānam, kur ANM plāns ietver 10 milj. *euro* investīcijas biometānam, kas, pēc atsevišķu pašvaldību pieaicinātu ekspertu domām, raisa nopietnas bažas par šāda lēmumu ilgtspēju. Biometāns ir uztverams kā atbalsts zemnieku saimniecībām, kurām beidzas OIK, bet vienlaicīgi jāierēķina, ka šādas biogāzes stacijas ir izkaisītas,

nelielas, un jāierēķina izmaksas, lai biometānu aizvestu līdz uzpildes stacijai. Tāpat Latvijā biometāna apjoms ir mazs. Piemērs: Getliņu poligons, kas ir vislielākais atkritumu poligons, var saražot biometānu 200 autobusiem, bet Rīgā ir 430 autobusi, 270 trolejbusi un 200 mikroautobusi. Reģionos viens poligons var saražot šo gāzi 5 autobusiem. Pats svarīgākais, ka biometāns ir dārgāks par parasto dabas gāzi.

Sociālā atbalsta sistēma un nevienlīdzības mazināšana reģionos ir jautājums, uz kuru sabiedrībai un LPS saistībā ar pāreju uz bezemisijas transportu būtu jāsaņem atbilde.

Jautājums, vai FM plāno papildu budžeta līdzekļus novirzīt sociālās nevienlīdzības mazināšanai, jo jauna OIK gadījumā kādam šīs izmaksas būs jākompensē (sabiedriskais transports, policija, sociālais dienests, skolēnu pārvadājumi).

Priekšsēdis

(paraksts*)

Gints Kaminskis

Andra Feldmane 29423295
andra.feldmane@lps.lv

* Dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu.